

Rep. LXXV. r. no. 15.

180103

mm.

43

DE
VERBORUM
 OBLIGATIONE,
 Materiâ subtilissimâ & frequentissimâ
 DISPUTATIO XV.

Qvam

In celeberrimâ Marchionum Branden-
 burgensium

AUXILIANTE DEO

Præside

viro Clarissimo & Consultissimo

IOACHIMO BADIO Rostoch.
 Megapol. U. I. D.

Defendet

VALENTINuS FIBINGENIuS
 Chrysopolitanus SiL.

ANNO DEI HOMINIS

M. D. CII,

Hora locoq; solitis.

Typis Nicolai Voltzii.

NOBILISSIMO
Doctrinâ, omniumq̄ virtutum ornamentis
conspicuo viro juveni
D N.
IOHANNI à Kreckwitz in Wirsch-
witz/ Pudel/ &c.
Eqvite Silesio

Alve Nobilitatis estimanda
Flos, Kreckwitziadum medulla gentis,
O! & Pieris ocella Nymphae,
Iuxtim delicium sacræ Themistos,
Salve, & quod sibi vindicem parare
Dignum te, cupit insolentioris
Exemplar Genii mei, foveto,
Ne raptum male forsan in popinam
Fumosam, audiat aut croci cucullus
Aut turis piperisvē, vel papyro
Cordyllas madidâ tegat perunctas.
Sic quas nunc colis, Aōnes vicissim
Cantatu celebrare te studebunt.

Domino & fautori suspicioendo

D. D. D.

Respondens.

Dolissimo & modestissimo Iuveni
Dn. VALENTINO FIBINGENIO
in jure disputanti.

Parodiâ Horat. od. 21. lib. 3.

Nate mecum gente Silesia
Seu tu Sionin, sive colis Themin,
Seu Phœbum, & excultas Camenæs,
Seu Sophien, pie Frater, almam :
Qvocunq; cursum tramite p̄æpetem
Tollis, moneri digne Tuo-mihi,
Sic perge, Grillo lacrumante,
Pergere ad incluta templa Famæ.
Non ille, qvanquam Zoileis calet
Cavillulis, te læserit invidus ;
Narrantur & Magni Maronis
Invidiam peperisse versus.
Tu forte calcar ingenio admoves
Plærumq; tardo : tu sapientium
Laudes, & æternum sonorâ
Cœlicolam recinis cicutâ.
Tu vota reddis Slesidi nobili,
Cultusq; & auges gaudia Patriæ,
Per te, neq; occlusæ clienti
Regis opes, neq; dîvitum arca.
Te Svada, te, (qvod IOVA velit DEUS,)
Segnesq; nodum solvere Gratiae,
Diviç; clarabunt Poëtæ ;
Dum radiis fugat astra Phœbus.

suo delicio lud.

Melchior Agricola Sil. P.L.C.

E ὑσεβίην καὶ ἔνοικον ποὺ ἀτύπορα φιῦβον
Καὶ τὸν Σωφροσύνην κηρύ φίλησας ὥλω.
Ἐνιτιμή καὶ Συφροσύνη φοιβωτε βροπῖτο
Ἐνσεβίη πε δῶ ἐνοικιέδοντα ἀδεῖς.
Σεμνὲ φιβιγένειε στυδῆ απόδαζε μεγίστη
Τὸν τε δέοντα σεβέμδυ πὰς δέεταις πο σεβεῖται

Hymnus

Hæde περσοδοκάαι πατέρις αὐάσοι σεπόπι μήτηρ :
Ιω, κλεθρού μητέροις πατέριδοι ιω, Φαθο.

Amoris causa scr.

Ioan Güntherus Sil.

Svada, Themis, Pallas, Dea Sionis, atq; Camænæ

Certabant sua cui munera quæc; daret.

Nobile vult artis donum conferre Minerva :

Carmen Apollineo pollice Pierides :

Ligvam Svada : Themis sanctarum oracula legum :

Theologia DEI notitiam atq; sui.

Præ reliquis tali quem nam dignentur honore,

Dum res in dubio Numinia quina tenet.

Enī lepor ore FIBINGE tuo est, jus fasq; cerebro,

Ars mente, & calamis metra, fibrisq; DEUS.

Quid facerent? aut quid conferrent amplius? antè

Qvod Natura dedit pluribus, unus habes.

Plaudunt, crescentis mirantur & indolis herbam,

Sitq; rogan messem quam paritura, leges?

Macte ô Aoniæ luboles certissima turbæ!

Laus magna est Divis, magna placere DEO.

Ioannes Stephanus Strel Sil.

VT gaudet viridis florenti myrtus olivâ,

Vlmus & à vite cur recreetur habet:

Et velut irriguas lectatur Scordion undas :

Sic usu Logice nobilitata viger.

Quam qvoniam exerces, juris certamina dura

Suscipiens, facti præmia nosse cupis?

Accipe; te deinceps decus immortale manebit :

Nam sudore fluens gloria vera fluit.

Sed dum texere amo præconia, Cynthius aurem

Vellit, & increpitans, desine laudis, ait,

Præcocis, haud bene sic cœpit, si h̄c desinet ille;

Qui gnarus perget, læta trophæa feret.

Exorsu movit nobis saltēm hocce salivam :

Pōst mensā satiet uberiore animos.

Sic ait: Ergo agendum spartam decorare memento :

Sic famam nectant Phœbus & alma Themis.

Christianus Kieferus Aurimont Sil.

DISPUTATIO XV.
DE
VERBORVM OBLIGA-
TIONE.

Respondente
VALENTINO FIBINGIO Lub.Sil.

Thesis I.

IN enumerati ne contractuum subsequitur stipulatio. Quam propriè contractum non esse, sed conceptionem verborum, si mandorum contractum gratia inventam asserunt Bartolus (a) Alciatus (b) Brechæus (c) Fornerius (d) cum glossa. (e) Conrarium probant Cæddæus (f) Antonius Guibetius, (g) Cuiac. (h) & Gomezius. (i) Quibus & nos calculum adjicimus. (K.)

A In l. 19. V.S. **B** in d. 1. 19. **C** ibidem **D** ibidem
E ad 6 conventiones l. inutilibus stipul. Montrant h[ab]it subsequentibus fundamen-
tis. **I.** Quod in l. 19. V.S. contractum ab actu separat utp. & in eadem l. stipulationem
ad actum non ad contractum referat. **II.** Cum non competit definitio eidem nec defini-
tum. Contractum Libeo in d. 1. 19. definit ulro citoque obligationem hoc est conuen-
tionem ab utriusq[ue] parte contrahentium obligationem producent & ex obligatione actionem l.
3. vers. quin imo D. condit. caus. data l. 1. in fin. De usur. 1. 1. & interdictum uti possidentis.
stipulatio a. talis non est hoc est, non pars obligationem διωλεύπλω sed μονο-
τολεύγλω l. 1. § . verbis. O & A. 1. obligamus § 1. D. Bod. 1. 2. & s. h. 1. d. L 19. V.S.
III. Quod stipulatio in l. 5. § . 1. hic non definitur contractus, sed verborum con-
cepto. Atqui verborum conceptio non est species contractus. Altoquia actionum exceptionum
bonorum possessionis, interdictorum, iuramentorum, sententiarum formulæ quia verborum
sunt conceptiones, etiam contractus essent, quod ασύνατος est. Ergo stipulatio
non est contractus. **IV.** Contractus facti sunt l. consilio D. Cura l. ex hoc D.
iust. & iure, & ideo nominis non juris sed facti ab eo, quo contrahuntur, habent,
velut depositum a deponendo l. 1. Depos. emplo venditu ab actu emendi vendendi. Stipu-
lationis ratem nomen non est facti neq[ue] a facto ut regandi aut responderdi, sed a jure nempe
a firmitate eius impositum. Paulus ill. 5. Iesuist. ut. 7. p. ut. 1. hic. **V.** Clavisime
C. c. hoc pro-

Hoc probatur per I.5. § conventionales. Dic & I.4. § i. usus & per Paulum in receptis
sententijs cit. lib. 5. cap. 7. ubi dicitur stipulationem ex negotio contractio pendere. & obligacionem
firmandarum gratia stipulationes inducere esse. VI. per I. sancimus C. V. S. ubi stipulatio cautio
dicitur, neq; contractus nomine dignatur. Cautionem a. aliud esse, & contractum aliud esse do-
cer I. 1. & 2. Qui falsid. cog. VII. Expressius hac probatur per I. 2. 6 circa Doli n. alii excepti,
ut sine causa stipulantur exceptio doli non dicitur nocere. Stipulatio itaq; ex vires habet,
requiritur ut contractus precedat quibus addatur I. 1. 6. 1. politici. I. 7. 6. 4. Paulis I. 1. & 2. con-
stitutio. P. A. Ad cit. D. de contractu. & committit. Stipul. c. 1. conclusio. 3. & c. 5. conclusio. 2.
G. lib. 1. quæst. iur. c. 8. H. id I. 1. & I. 7. D. pactis (1) T. 2. var. resolut. c. 9. n. 3. K. Et Nun-
tum defensores huius sententiae hisce fundamento. Quod in §. f. l. obligat. & in I. 1. § p. D. O
& A. in I. 9. § quoniam De rebus cred. stipulatio inter contractum genera referatur. Idq; confirmat sub
sequens tam in pandectis & instit. quam in codice tractationis ordo. II. Quod stipulatio non
uno in loco contractus appellatur velut in I. 1. vers. adeo in f. D. pactis I. 1. C. ut actiones ab
hered. & in hered. I. præpositi C. Fide instrumenti. In contractu. C. d. Non num. pecun. l. an inutil.
§. 6 acceptum de accepti. I. f. de stipul. servor. I. 9. § numerant vers. quasi duobus si certum pe-
cat. Nec vero probabile est tot lexis I. Crois & Imp. esse in proprio locutos. III. Conventionem
stipulationem esse nullum negas dictante id I. 1. vers. adeo D. pactis I. 1. 2. 6. Flavij h. t. Omnis a-
convenio aut nuda pactum est, aut contractus d. l. 1. stipulatio a. nudum pactum non est. Ergo contra-
ctus. Et quidem proprie. Nisi enim proprie contractus sit, non erit contractus, sicut monstrum,
cum proprie homo non sit, nec homo protinus est. non sunt liberi statu hom. I. 3. V. S. Nec
quicquam faciunt arg. contractus sententiae I. enim non concedimus actum gestum & contractum
in d. I. 9. ut habere invicem ut opposita genera, sed tanquam diversas aut sane disparias facio-
rum qualitates ha. ut eidem diverso modo & diverso respectu simul attribui possint. Neganda
itaq; est minor. Non enim sequitur stipulatio respectu actus interrogandi & respondendi, actus est.
Ergo non est contractus. Est enim alio respectu ille idem actus stipulandi contractus, nempe qua-
tenq; est conventio Goddei cit. I. Nro. 1. 1. obstat. Non enim concedimus in d. l. 1. 9. contractum
dein nisi omnem, sed per Synecdochem ab utroq; latere obligatorium tantum. Ad III. respon-
detur negando minorum. Non enim ex remotione unius generis inducitur remitto alterius gene-
ris: Ita proprie non negatur aliquid animal esse, quia homo non sit quod ratione non utatur,
cum plura sint animalia. Sic etiam si quædam verborum conceptiones non sunt contractus,
non tamen sequitur, proq; nullas esse ex genere contractuum. Deinde stipulatio quatenq; est
verborum conceputo, sed conventio species contractus prohibetur. Patet ergo hoc arg. a non
causa ut causa esse. IV. arg. in contractum sic removetur. licet nominis qualitas item
ἀριθμός explicet non tamen substantiam constituit. Sic licet stipulatio a stipulo derivetur.
Non tamen hinc sequitur, si stipulationem minima facit esse, quam reliqui contractus. Imo hoc elegan-
ter demonstrat Iason ad d. I. 5. h. t. Ad V. ita respondemus non indistincte in d. I. 5. § conventiones
natales affirmari omnem stipulationem firmandarum contractum gratia ad inventam, sed conven-
tionalem contractum. Quemadmodum igitur arg. a particulari ad universale non valeat, ita quoq; a
stipulatione conventionali, quæ species est stipulationum, ad totum genus stipulationum arg.
dicti non potest. Sed diximus quis hoc tamen posse obtineri ex hoc arg. Speciem quandam si-
pulationum firmandarum contractum gratia ad inventam esse, neq; licet hoc sit, nihil tamen im-
pedit, quo minus species illa per se contractus esse non possit: Cum contractum esse per se
& firmamentum contractum esse non sint opposita, ita ut posito uno non removatur alterius:
quod supra lausissime demonstratum. Postremum metonomiam effecti continet. Licet enim in d.
I. sancimus stipulatio castio dicatur, inde tamen non sequitur contractum non esse, ita pign. di-
citur curio & securitas §. f. l. Quib. mod. re. cont. obl. quod tamen contractus est. Victimum sic
resoluitur: Non hoc vuls. I. C. in d. I. 2. 6 circa contractum in stipulatione præcedere debe-
re, dum dicit sine causa, sed negotium quod omnium contractum commune est.

I I.

Stipulationem contractum per se esse demonstravimus, sequi-
tur cui juri ascribi debeat. Iuris Gentium eam esse, admodum

spec.

speciosis argumentis demonstrat Stephanus, Forciatus, (a) Bernar-
dus VValterius (b) & Rewardus (c) Iuris Civilis inventum esse,
rectius asserit Duarenus (d) Vaconius à Vacuna (e) & Cuiac. (f)
cum communiter Doctoribus (g) Definimus itaq; stipulationem
contractum verbis innitum, non jocoſo sed serio & deliberato ani-
mo interrogatione praecedente & responsione subsequente conſan-
tem.

A In Necyom. dial. 72. B 1. miscell. 11. C 4. varior. 1. c. Primo enim
peribentur omnes contractus juris gentium indistincte in 1. c. D. iust. & iure. 1. 7. d. pact. neq; ex
cipiunt ibi stipulatio. Generatim ergo standum arg. 1. sancimus C. Testam. II. Quod si.
pulatio consensu fuit 1. 3. 9. p. D. pacis. Consensus autem a jure gentium est d. 1. c. ergo quoq;
stipulatio III. Acceptilacionem juris Gentium esse demonstrat L. inaultis 9. f. Accept. At stipu-
latione acceptilacionem perfici probat 1. & uno D. Eod sequitur stipulationem eisdem iuris
esse. IV. iuris Civilis non esse stipulationem ex eo quoq; patet quod ius civile per stipulatio-
nem id est rogationem factum sit 9. constat 1. jure N. G. & C. V. Stipulatio facti est
Actarius. 1. parad. c. ult. Quae autem facti sunt iuris gentium sunt 1. nec seruus d. peculio. VI.
per 1. 125. 6. 2. V.O. ubi dicitur, ex stipulatione oriri iurataem obligationem, quae non
nisi ex contractibus iuri gentium. D Ad tu. D. hic. E 5. decr. 68. F
5. obs. 36. & 14. obs. 40. G in d. 1. c. Et quidem 1. per 1. Locati. ubi dicitur locationem
juris gentium esse propterea quod non verbis, sed solo consensu contrahatur. II. per 1. 53
acquir. ret. dom. ubi stipulatio dicitur civilius acquiri. III. per 1. 14. in f. 1. Novat. ubi de-
portatus non obligatur ex stipulatione, qui tamen ex contractu iuris gentium 1. 17. 6. 1. Poenis.
IV. per 9. f. 4. usa & habitatione ubi iustinius asserti, se actuum in posterum de modis
acquisitionis a jure Civili introductis. V. Elegamus hoc probat. 9. de constituta L.
A. udi illi, qui ex stipulatione promittunt jure Civili iacentur.

III.

Quætionis nunc est, an sola stipulatio verborum obligati-
onem producat. Eam unicam & solam verborum obligationem
producere acriter defendit Donellus. (a) Non solum eam, sed
& distinctionem doris, & promissionem liberti, quam ille patrono
facit jurejurando hanc obligationem producere contra Donellum
Cuiacius (b) & Burcioldus (c) tuerintur. Quos nos se-
quimur. (d.)

A Ad Rubr. C. hic. Qui nūtor primo autoritate 1Cii in 1. 1. 6. 7. d. O. & A.
qui verbis inquiunt, obligatio contrahitur ex interrogatore & responſione, cum quid dare
herige nobis stipulamus. Et quia de sola stipulatione hoc ibidem affirmatur, (quod scilicet
per eam V.O. contrahatur) sequitur ex aliis negotiis eam non produci, cum inclusio unius al-
lietus sit exclusio, 1. 12. de jude. II. Naturæ hac ratiocinazione. De re incerta nihil certi af-
firmari debet. Atque incertum est ad doris dictio vel liberti ius iurandum produxe-
re obligationem verborum. Quod utriusq; incertum modis illud sit, probat arg. quibusdam
Cc. & quod

Et quod ad dictio[n]em d[icitu]r attinet hanc ideo negat olim V.O. proceasse, quia aliquo[m] cendum est, hodie ex quacunq[ue] d[icitu]r pollicitatione & pactio[n]e V.O. nasci, quod est contra p[ro]m[is]um iuriu[m] I.D.V.O. P[ro]terea licet olim quilibet d[icitu]r stipulatione promittere & dare poterat, utp[ro] in frag. tit. 6. De donibus, dicere tamen non nisi certae personae poterant, pater sc. sponsa, ipsa sponsa, eiusq[ue] debitor d.t. 6. & Caius lib. 2. I. tit. 9. Verum Arcadius & Honorius modo quis dorem se datum p[ro]tius sit, is de doto obligatur. L ad ex actionem C. Dot. prom. Ex quo videtur d[icitu]r cendum d[icitu]r dictio[n]em fuisse quandam pollicitationem singularem suis terminis circumscrip[t]iam. Ex quo consequens est, non sive ex ea dictione natam verborum, sed facti obligationem ad exemplum p[ro]ctorum enim legitimorum I. 6. Pact. aut pollicitatio[n]um causam habentium I. 1. 9. I. 2. 6. Pollic. De jure jurando liberu[m] ita disserit. Primo inquit aut simpliciter, aut conceptis solemnibus verbis jurabat libertus: Si simpliciter jurabat, ideo non nascebatur V.O. quia ut illa proficiscatur, opus est, soleni interrogacione & responsione d. p. I. & d. l. 1. §. 7. D.O. & A. Quod si conceptis verbis solemnibus jurabat libertus atq[ue] ita obligabatur, nec aliter: ne sic tamen dici debuit nasci ex verbis obligatio[n]e, sed ex jurejurando verba enim solemnia ei promissioni cu[m] aliis multis contractibus & negotiis cōmunia erāt: jusjurandum proprium, quo nimur aecidente libertus obligabatur. Obligatio igitur inquit hoc casu non ex verbis, sed ex jurejurando oriebatur. Alterū Donelli arg. tale est. Quemadmodū cum ceteris contractibus st[ra]tupatio[n]e cōsensiū habet communē, verba vero propria eius, sic etiam iusjurandum liberti verba quidem communia habet. Cum stipulatione, religionis vero solemnitatē propriam sibi capit. Atq[ue] stipulationis obligatio nō ex eo, quod cum ceteris contractibus cōmune habet, nempe ex consensu nomine sortitur, sed ex eo, quod ipsiō propriū est, nempe ex verbis Ergo etiā hoc jusjurandum nō dicetur verborū obligatio[n]e, sed obligatio ex jurejurando: Tertio urget Donellus I. 2. op[er]e. liberi. ubi ulp. hanc obligationem non appellat verborum, sed iurisjurandi. Ergo negandum est, hanc verbis contractam censer. **I**V. Adducit I. 1. 3. D. Accep[er]e, ubi idem ulp. eam iuriūsiurandi obligationem vocat operarum quam acceptatione tollit dicit: Et cum in d. l. 1. 3. verba ve[r]a est, continuatur, concludimus ulp. de eo quod proponit dubitasse, & aliquid aliud visum esse. Quod cum verum sit, & appareat ulp. de eo h[ab]itasse, consequens esse judicat, eam obligationem non esse verborum, sed aliam aliquam. Nam si ex verbis oritur, sine h[ab]itazione affimasset acceptatione tolli. **V.** contendit necessario non sequi quia acceptatione tollitur obligatio jurejurando constituta, ergo verborum est obligatio[n]um quia quilibet aliis contractus acceptatione tolli potest. §. 1 em. accept. I. Quib[us] mod. oblig. tolli, tum quia acceptatione non solum tolluntur illæ obligatio[n]es, qui verbis contrahuntur, sed etiam quæ verbis consistunt, hoc est, quæ sine verbis solemnibus non consistunt, seu, quæ verba desiderant. Aiqu[od] hoc jusjurandum, eis verbis consistit, verbis tamen non contrahitur sed jurejurando. Ergo etiam acceptatione tollitur, non ut verborum obligatio[n]e, sed ulp[ro]t[er]e quæ sine verbis contracta non est, sive quæ sine verbis non consistit. Ultimo eis conceditur olim & dous dictio[n]em & libertis jusjurandum verborum obligationem proutissime, hodie tamen iecus est, sublata dictio[n]e dous per l. ad exactionem C. Dous promiss. Deinde quia jusjurandum liberti hodie verborum solemnitate careret, & sans videtur, simpliciter iurari m[al]e esse, idq[ue] eo mag. s. verum censer, quia & verborum solemnis concepcione in stipulationibus cessat I. omnes C. h. t. §. 2. l. hic, quanto igitur m[al]e ejusendo. Imo iurisjurandi liberti in amplissimo hoc titulo D. nullam fieri mentionem. **B** Ad I. 1. h. t. Nititur illi p[ro]mo autoritate & testimonio Gaii jus antiquum exponentis lib. 2. I. tit. 9. §. sunt & aliæ. Nam cum in mino exposuit se exemplo matui, quomodo re contrahatur obligatio[n]e, & si in d[icitu]r verbis declararet, quomodo verborum obligatio[n]e, per interrogacionem & responsionem h[ab]et per stipulationem contrahitur: continuo sermone, cum hoc obligatio[n]is genere co[n]veniat & dous dictio[n]em & jusjurandum liberti. Quibus ita exposuit Rau[m] redit in §. p[ro]terea ad ea quæ

ex quæ propria sunt stipulations. Ex quibus perspicuum Gaius, utræq; hanc obligatiōnem verborum esse, & verbis & quæ ac stipulationem contrahit asserere: Illud enim & ordo verborum, & ipsa verba proclamant. Nec eveniunt hanc sententiam verba d. 6. nem & alio casu, non tam verborum solemnitate, quam iurisjurandi religione teneunt. Non enim his negat verborum constitutum obligatiōnem, aut verborum solemnitate iurantem obligari, sed non ea solum, verum etiam religione. IL Idem probat ulp. in fragm. tit. 6. De Doubus, licet non explicue implicie tamen. III. Probat quæq; hanc sententiam l. 2. verbi. dos si qua forte C. Incessus nupt. & fult. C. Doubus Ex quibus constat hunc contractum verbis & quidem solemnibus fuisse celebratum. Ac licet solemnitas illa sublata videatur l. ad ex actionem C. Dot. promiss. existisse tamen eam necesse est. Demonstrandum jam erit iusjurandum liberti verborum esse contractum, & verborum obligatiōnem producere. Primo id probatur per l. 13. D. Ac epil. ubi perspicue affirmatur operarum obligatiōnem libenter per iusjurandum, per obligatiōnem tolli, tam firma & perpetua exiat regula in l. fere & l. omnia R.I. Vnuquodque eodem modo tolli, quo colligatum est. Si itaq; acceptum fieri non posset nisi quod verbis colligatum est, Goddeus ad h. t. in proleg. n. 16. sequitur obligatio nein hanc verborum esse, nec aliam. IL Cum iusjurandum sit religiosa assertio iefie Cicerone lib. 3. offic. Et in cuncti iuramento eam simplici verba desiderantur, sequitur hanc obligatiōnem verbis contractam esse. Quid etiam ipse Donellus faciet d. interpr. c. 5. sine quo enim contractus non subsistit, sine quo obligatio nasci aut perfici non potest, illud ipsum est ex quo ipsum TΩ ΕΙΝΩ conventionis existit, ex quo ipsa obligatio iusstantia exigit.

Nec impedimento est, quod in l. 3. C. Si minor se majorem & l. 4. r. in fin. C. Transact. traditur, etiamp p. scripiūrā poile iuramentiū interponi, intelligitur n. h. ut quod voce antea prolatum est, scriptiūrā comprehendatur. Quæ cō ita sint, facile apparet, infinitus argumentorū, quibus in di verbiū partē Donellus rapuit. Primum n. ideo iustificatum est, quod n. n. omnis oratio enunciativa vim exclusionis habeat, vel ut aīunt, quod unius inclusio non semper sit alterius exclusio. Quin possit axioma hoc in contractis tantum nos diversis locum habere putamus. Secundum ita loivo: non esse dolis dictionem nudam politionem, cujusmodi illa est, de qua in tit. De politici. sed aliquid amplius, nempe ut illa solemnibus verbis contrahetur, & ex dictione illa solemnibus verbis facta obligatio. Quod certa iusjurandum liberti adseritur, hac ratione eliditur. Primo negatur, ut nascatur verborum obligatio, semper opus esse interrogacione & responsione: Contrarium enim testatur Caius d. I. q. 6. verbis & seqq. Secundo negatur & hoc, ut nascatur obligatio verborum, semper opus esse, ut illa q; contractum loquistur, quæ est species verborum obligatiōnis esse potest uno tantum loquente, vñ in obligatiōne hac, quæ sit per iusjurandum. Quod, deinde de altero syllogismi membro dissentit minorū si-jurabat solemniter, ne sic quidam nasci debuisse ex verbis obligatiōnis, sed ex iurejurando, sic rejicio: Bisse hoc arguit a non causa ut cœla. Si enim illa consequentia vera esset: Verba solemnia iuramenti libetis sunt communia, cum multis aliis contractibus iuramentiū vero ipsius propriū. Ergo obligatio eius non erit verborū, sed ex iurejurando, illud quoq; consequens fore, nec stipulationis esse V.O. quia multa verba communia habet, cum aliis contractibus Goedd. cu. 1. Alterum inducium arg. in idem viii. cum proximo incidit. Quemadmodum enim stipulatio non proprieta, quæ verba eius propriæ sunt, consensum vero communem habet cum ceteris conventionib; ceteri esse species conventionis, sic nec liberti iustificandum cessat esse species obligatiōnis, quæ verbis constituitur, quia non quibuslibet sed iuratis verbis efficitur. Nec enim questionis est, an ex hoc iurejurando nascatur eadem in specie verborum obligatiōis, quæ ex stipulatione, sed an eadem in specie. Ad tertium quoq; facilis est ex præcedentibus responsio. Non enim proprieta, quod specialius appellatur ab ulp. iurisdictio in illa obligatio, sequitur eam verborum obligatiōnem non esse, cum specie ea rei differentia, speciem e genere non solvit sed inesse declarat. Nec quicquam facit quartum. Etsi enim a subiecto, quod haec p. omissione comprehendit, ut p. vocat hoc iusjurandum, obligatiōnem personalium, non tam negat esse verborum obligari. Nihilus quoq; momentum est, quod elicitor ex verbis l. 13. Acceptusverius est. Nam haec in minime oderit non debitum esse verba, IC quis valde familiaria ut & rememorans & ambitionis impictio, nem̄ a se luminosissima esse, simpliciterq; diligens, mutus in locis Donellus morit. Ad V. venio, dicens indubitate, quod in arg. contractio preponitur, tecum non esse, quod acceptatio.

ne, non solum verbis contractæ obligations, sed & consen'ze, & literis tollantur, sed cum cum prius noventur, id est per stipulationem in V.O. transmutentur, §. item per accept. I. Quib. mod. oblig. toll Altera ratio, quod non solum acceptatione tollantur illæ obligationes, quæ verbis contrahuntur sed & quæ verbis consistunt, est à non causa ut causa. Verbis enim consistere, & verbis contrahi eadem sunt I. 2. §. 1. Reb. cred. uti hoc latissime explicat Goedd. cit. l. n. 3. §. Ultimo licet fateamur dotis dictiōnem à foro recessisse, nullibi tamen probatur sublatam esse jurisjurandi illius obligationem: Quod enim non mutatur cur state prohibetur I. sanctimus C. Test. Neq; ex eo, quod sub hoc titulo nullibi huius jurisjurandi fit mentio, firmiter concluditur, hodie ex hoc jurejurando non nasci V.O. Non enim erat Triboniano vel eius collegis propositū de omni V.O. sed quæ ex stipulatione esset, in hoc titulo agere.

IV.

Diximus interrogatione precedente & reponione subsequente. At subsistet ne ergo obligatio quæ inter absentes per literas animum contrahentium explicantes contrahitur? Negamus. (a) Quid si interpretantes per literas contrahatur. Hic dissentient interpretes. Vesenbechius, (b) hoc modo stipulationem contrabi posse affimat. Rectius hoc negat Antonius Gomez. (c) Bart. - (d) & Vacon. à Vacuma. (e) Quin & nec pernun cium contrahitur, licet is proloqui & exaudiri possit. (f.)

A per I. Titius 2. 4. Constit. pec. I. 1. V.O. Ex quibus probatur, praesentiam contrahentium loquentium ad substantiam hujus contractus requiri. Non itaq; sufficiunt literæ. Et ex eo profectum est, quod mutus surdus stipulari nō possint d. I. 1. §. f. D. O. & A. §. multum I. inut. stipul. I. continuus I. 3. 7. in verbo comminus V.O. I. 3. C. Inutil. stipul. §. item verberatum I. eod. Goedd. cit. l. c. 3. conclus. I. 3. Duar. ad. tit. D. Pactis. B in Par. D. D. V.O. n. 1. 2. Qui pro fundamento suæ sententiæ, i. adducit I. non figura I. 8. O. & A. I. 7. §. quod ferè I. 2. Pactis Sed eas non de Pactis sed aliis contractib. in quibus loquela de substantia non requiritur, loqui plus quam manifestum est, II. Confirmat hanc sententiam, quod non minus literis quam viva voce, animi sensu exprimantur I. miles ad sororē D. leg. 2. I. 6. §. 3. officio procons. Quod in aliis actibus extra stipulationem procedere concedimus. Cū in stipulatione articulata voce proloqui oporteat contrahentes III. Quod etiam nutu consensus exprimatur I. servo §. Si pupillo Ad Treb. C var. resolut. rom. 2. c. 9. D in I. Titius d constituta pec. E lib. 5. declar. 6. §. n. 1. 2. per d. I. Titius constit. pec. d. I. 1. V.O. Quod sc. in hoc contractu strictè requiratur præsentia contrahentium loquentium articulata voce Goedd. cit. I. Nec movet in contrarium, I. I. 1. C. h. t. Ex qua quodammodo evinci potest, stipulationem per epistolam contrahi posse Resp. Epistolā ibi pro cautione antea inter-

Inter presentes contracte stipulationis accipi, quod per verba cui cavebatur eleganter Goeddens, et al. demonstrat. Inter presentes itaq; ante ibi contracta erat stipulatio ex qua postea securitatis causa instrumentum erat factum. Nec II. recitat 1. 57. D. Donat. inter vir. & uxor. Cum enim questio ibi proponatur, non utrum valeat stipulatio nec ne, sed utrum eius conditio extiterit satis innuit. Ita stipulationem verbis inter presentes esse contractam, & probationis ac minoris causa in scripturam redactam. Et hoc ipsum verba in d.i. cum petentia te & verba que mihi die donationis causa dare voluist. Quae sane omnia verba sunt praeteriti temporis, quo stipulatio inter presentes fuit contracta. Goedd cit. I. Deniq; non obstat 1. 1. 6 f. h. t. ubi dicitur stipulationem per interpretes singularum (durch dolmetscher) fieri posse. Id enim sit stipulator & promissore presentibus, & per interpretem loquentibus Goeddeus cit. I. - F d.i. 1. in p. & 9 qui presentis h. t. t. I. 3. C. hic. Presentiam enim in stipulatione desiderari, non sepius probatum. Nuncius autem proprius inter absentes est 9. 3. I. oblig, quae ex cons. Et quimvis in pacto receptum sit, per nuncium contrahere, quod is sit in star epistolæ teste Cuiac ad d. 17. Pact. Nec tamen sic stipulari per nun. cum permititur obstante d. i. 1. Nec II. obstat, quod interpretis, per quem stipulationem fieri posse diximus, nuncio acquiratur. Id enim quatenus verum diximus paulo ante. Nec etiam illi. movere quod furios & infans per servum stipulati possint qui nullus nuncius est. Id enim utilissima causa recepium est. Attud. est in personis idoneis ad stipulationem.

V.

Quid autem si ἀτόποτως vel impersonaliter respondetur. Nihil hoc casu azi visum est Bartolo, (a) cui communis Scholaste Iasone (b) subscribit, quoties impersonalitas ex parte promissoris non stipulatoris fit. Contrarium quod sc. nec à parte stipulatoris, nec à parte promissoris haec orationis impersonalitas oblit stipulationi, ex veteribus defendit Raph. Cumanus. (c) ex recentioribus Alcatus (d) Duar. (e) Cuiac. (f) Don. (g) quibus nos calculum adjicimus (h,) modo impersonalitas non rejiciat constitutandam obligationem in aliud tempus, sed ex presenti eam constitutat, (i)

A in 1. Stipul. 18a D.V.O. B Ibidem. Et movenit h. 1. per textum in Auct. Sit quando C. constituti per omnia vers. sin autem dixerit de scripta ex Nov. 115. c. 6. Dispar deinde est ratio inter stipulatorem & promissorem. Nā eo ipso, quod per impersonalem interrogacionem, obstringendo te respondeas, eam ad personalem redigit, & declarat se rogatum esse. Si v. promissor impersonaliter respondeat, haec declaratio non subsequitur, III. Lex in stipulatore presupponit, quod sibi acquirere velit non alteri 1. si defunctus C. arbitr. i. t. Sed haec presumptio cessat in promissore 1. cum de indebito 9. f. Probat. Cum priorites simus ad liberandum quam ad obligandum I. Attianus D.O. & A. IV. illi nocet obscura stipulatio, qui eam appetitorem reddere potuisset 1. veteribus D. Pactis 1. quicquid 99 h. t. stipulator a: potuisset efficeretur promissor haec impersonalitatem declarasset & personam de qua tenet, explessisset. V. Quoties diversitas interrogations & responsonis est, toties existendam voluntam esse stipulationem 1. 1. 6 si simpliciter h. t. At quando personaliter interrogaunt & ἀτόπως quis respondeat, manifesta interrogations & responsonis apparet diversitas, vitia igitur erit C. in 1. 1. 6 si quis h. t. (D) 2. parad. c. 18. (E) ad 1. 5. hic (F) ad d. 1. 5. (g) ad d. 1. 5. (h) Qui uuntur hisce argumentis. 1. Quod responso pendeat ex interrogacione, & ex ea melius interpretationem capiat, quem ita ex illa 9. - patet 1. inutil. stipul.

1. 99.

1.99, h.t. II. Quod rescripta ambigua declareatur ex præcibus impetrantibus antecedentibus I. C Divers. rescript. III. Quod in jure ac judicio subsequuta responsio obscura, interpretationem recipiat ex præcedente interrogacione I. 9. §. qui interrogatus D. interr. aet. IV. Elegantissimum ad hanc sententiam existat exemplum apud Plautum in Pseudulo : Actu 4. scena. 6.

Si. Nullum periculum est, quod sciam stipularier.

ut occœpisti verba, virginis minas

Dabin? Ball. dabuntur.

Nee in contrarium movet I. Auth. Si quando D. Constit. pec. Non enim est pars ratio constituti & stipulationis. Constitutum sit nudo pacto, non prævia interrogatione ut in stipulatione. Ideoq; impersonalis respousio non eodem modo per interpretationem ad personalem reduci potest, ut & Iason fastetur & Alciatus defendit. Secundum de disparitate rationis eleganter resolut Goedd. cit. I. c. 4. concl. III. deducitur est a præsumptione, quæ semper circa dubios casus versatur. Cum itaq; in præsenti non de casu dubio aut ambiguo instituta sit disputatio, sequitur hoc arg. esse ratiocinus momenti: Cū a præsumptione ad rei veritatem, (apparente veritate,) firma arg. contra veritatem institui non possit. Eberh. in loco à præsumpt. Vnde & infirmitas quarti argumenti patet, cum hic nihil obscuri intelligamus, modo de animo stipulantium conitet. Deniq; infirmissimum esse posticuum arg. hinc elucet quod minor simpliciter vera non sit, sed de diversitate sententiarum contrahentium non verborum exaudienda argumento I. omnes C. h. t. Satis itaq; est, ut sententia verborum utrinq; ut congrua, licet verba, & conceptionis formula sit alia atque alia Goedd. cit. I.

VI.

Ex quibus subsequitur, verba in stipulatione, non (a) symbolum solum, utrum etiam τόποι, q; constituere. (b) Quibus non intervenientibus, in tantum inutilis est stipulatio, ut nec vim utilis pacti habeat. (c) Quod si verum, ulterius consequens est, (d) non licere contrahentibus hunc interrogandi & respondendi ordinem interverttere.

A Quod Duar ad h. tit. & Don. ad Rubr. hic defendunt. I. Ex eo quod verba nihil aliud sint quam symbola & notæ rerum I. si non contrivit C. de injur. I. 3. & 7 Supell. leg. I. ille d. leg. 3. Goed. cit. I. Si ergo notæ rerum sunt, non constituant substantiam. Quod enim homo dicitur homo, non constituit eius substantiam, sed ipsum rationale. II. Sicuti iæs & libra, quæ in testamento olim dicitur, causa adhibebantur, tanquam certa eius negotii argumenta habebant, §. I. I. Testam. ord. & in testium rogatione vel licatio aurium, deniq; & καρπωμοί sive manusum porrectiones in defensis ho-

dis honoribus Duar. ad Rubr. hic. Goedd. cit. l. sic etiam verba hic se habent.
B Et probat hanc sententiam. I. l. I. §. verbis h.t & d.l. I. §. verb. D.
O & A. cum l. § 2. D. Eod. l. 3 5. 6. f. l. quicquid 99. h.t. §. 1. & 2. I. eod.
Godd. c. 3. concl. 9. Quod enim est paries in ædificio est, tignum & coementis
in pariete, illud sunt verba lingua figurata in stipulatione d.l. I. §. verbis d.
l. § 2. O. & A. Ideoq; hac materiali essentia, five parte differt stipulatio &
locatione conductione, ab emptione venditione, societate. Quia et si hæc et-
iam negotia possint expediri verbis, nihilominus tamen subsistunt, etiam si
non utrinque loquantur, sed alter eorum tantum. Nec obstat quod primo lo-
co in contrarium allatum, verba esse symbola nuda & notas rerum. Id enim
licet regulariter verum sit, fallit tamen in stipulatione in qua verba symbo-
la quidem sunt, at non solum symbola, sed etiam aliquid amplius. Consti-
tuunt enim stipulationis formam. Ita quoq; æs & libra in testamenti fa-
ctione signa & argumentum contractæ imaginariae venditionis erant, non
pars substantialis. Vera substantia erat nuncupatio lingua facta. Idem de
aurium vellicatione & manuum porrectione dicimus Goedd. cit. l. G
Gomezius variar. resolut. tom. 2. c. 9 Bald. ad l. I. h.t Borch. ad tit. D. V. O.
c. I. n. II per l. I. C. h. t. l. I. §. 1. & §. si quis. & l. 5 6. §. I. h.t. Addite
Goedd. cit. l. Nec infringit hanc sententiam. I. quod nutu & epistola
pactum contrahi possit l. 2. 3. 4. De Pactis. Id enim non simpliciter verum
est, sed si etiam pacificandi animo id factum sit l. 7. §. quod fere d. pactis. At
ubi stipulatio solo nutu & epistola contrahitur non intervenientibus verbis
non poterit dici stipulatorem & promissorē pactos esse, nisi hoc nominatim
convenerit, ut eo modo valeat stipulatio, quo valere possit. sc. ut pactum.
Nec II. resistit l. 2 4. Titius D. constit. pec. d. enim lex de inutili stipulatione
intelligi non potest, cum Marianus duos casus distinguat: aut stipulationē in-
tercessisse, aut non intercessisse. Dū stipulationē hic inducit, intelligit utilem
non inutilem. Quod si non intercessit stipulatio, planè non pertinebit
hic casus ad propositam questionem, in qua de inutili stipulatione loqui-
mur. Quod si quis dicat, stipulationem hic inutilem fuisse ex eo capite, quod
per epistolam emissam sit celebrata contra d.l. I. h.t Respondeo stipulatio-
nem ibi per epistolam non esse celebratam, sed in d. l. 2 4. stipulationem in-
ductam, & antea inter præsentes celebratam, probari Godof. ad d.l. 7 4. III
Non movet l. 8. D. accept. l. 2 7. Si unus § f. Pact. Primum enim constat
ex l. arrianus D.O. & A. proniores ICtos esse ad liberandum, quam ad obli-
gandum. Deinde acceptatio non est obligatio sed liberatio l. 1. acceptil. §.
item per l. Quib. mod. oblig toll. Et licet acceptatio per stipulationem fis-
at, non tamen fit, ut obligetur quis, sed ut liberetur. A separatis itaq; non
recte infertur: In proposita enim questione de obligando loquimur, in arg.
proposito deliberando. Nec IV. negotij aliquid facessit l. 3 5. in f h.t. Princi-
paliter enim ibi emptio venditio locatio conductio, societas contracta erat.
Nihil animo stipulandi ibi fiebat. Deniq; non obstat l. 5 6. §. I. D. fidejuss. ubi

Dd

affit.

affirmatur, si pater à filio vel dominus à servo stipulatus sit, posse fidejussionem hujus naturalis obligationis cum effectu accipi. Itaq; necesse est, eam stipulationem, quæ ob ius patriæ potestatis & dominicæ jure civili non subsistit, naturalem obligationem nihilominus producere non ea vi: qua stipulatio est, sed qua pactum in se tacitum habet. Resp. Nos in præsenti quæstione de stipulationis nullitate, quæ ex defectu formæ vel materiæ resultat, agere. Alia autem ea est, quæ ex adiuncto stipulantium & promittentium proficitur, de qua in allegata l. 56. Deinde pater & dominus intelligunt probabiliter nullitatem stipulationis secundum jus civile, utiq; creduntur ab initio animo pacti contraxisse, ut omni meliori modo ea valeat. D Quod si facerent, corruperent stipulationis formam per l. 1. C. h.t. Duar. ad l. si stipulator 35. inf h.t. vers. cum enim stipul. Moz. de stipul. col. 1. n. 14. neq; vero privatorum pactis rerum substantiæ mutari quæunt l. 2 § R. I. Gœdd. c. 4. conclus. r. cons. 1. Nee t obstat quod dicitur omnia solemnia verba hodie in stipulatione ut & in testamentis cessare §. 2. I. h.t. l. 1. §. f. h. t. l. omnes C. h. t. Hæc enim correctio ad subtilitatem & nō ad ordinem verborum extendo, Ijsdem enim verbis olim, quibus quis interrogabatur, respondebatur. Nec II. obstat, quod diversitas interrogationis & responsionis non vitiet stipulationem, si illico placeat l. 1. §. cum adjicitur h. t. Ergo si ita contrahentibus illico placuit, ut converso vel everso ordine, nihilominus sit stipulatio, illud pro stipulatione erit censendum. Non enim illic iCtus de ordinis vel verborum, sed rerum diVeritate quæ interrogatione & respensione compræhenduntur differit, cum formam stipulationis, quæ in verbis consistit, invertere, non sit in arbitrio contrahentium l. 2 §. R. I. Gœdd. cit. l.

VII.

Rectè præterea diximus: deliberato non jocoso animo. Qui enim per jocum (a) aut ironice (b) responderit vel rogatus fuerit, veluti: beneveneritis spondes? dominus vobiscum, pulvis & umbra sumus spondeo, nihil agit. Qui autem in ipsa deliberatione, antequam scilicet respondeat, dicterum aliquod profert, vel aperte vel murmurando, aut aliud verbum inconveniens intermiscat, vel etcetera contraxisse nihilominus videatur. (c.)

A I. 3. §. f. O. & A. uti enim is qui errando dissentit non obligatur, propter defectum dissensus, ita & is qui jocatur, cuæ animus obligandi non adsit d. l. 3. §. 3. D. iniur, d. l. 3. §. f. D. O. & A. l. nuda contrah. empt. Varro lib. 5. de lingua. Idem de eo affirmamus, quæ ironice quid loquitur, aut irridendo procedit Iosephus Mascardus de probat, vol. 2. conclus. 609. n. 15.

n. 15. & 16. Goedd. c. 3. concl. 6. Nec obstat, quod ea quae extrinsecus stipulationi accedunt, non vitient stipulationem 1. 6. 5. quae extrinsecus h. t. Iocum autem stipulationi extrinsecus accederet ex eo probatur, quod qui stipulanti respondet arma virumq; cano spondeo, vel ut fierent, oculos erudiere suos, jocari videatur d. 1. 6. 5. Negandum est, jocum extrinsecus accedere. Neque n. de sermonis genere per jocum prolatu d. 1. 6. 5. agit sed de eo, quo^ꝝ παρέγγειλε^ꝝ inter interrogationem & responsionem profertur, de quo infra hac eadē thesi. Goedd. cit. l. C d 1. 6. 5. h. t. Sæpe enim ita homines in more positum habent, ut interrogati, dum deliberant, quid respondere velint, solcantes secum murmurare, alij caput quassare, alijs raptim huic inde curfitare, quasi alind agendo, aliud simulent. Hoc quoties fit, & habita animi deliberatione subjiciatur responsio conveniens, nihil acti putetur, quod impedimento sit negotio principaliter tractato Goedd. cit. l.

VIII. Ad formam quoq; huius contractus pertinet, ut congruerter fiat. Hinc si mutata qualitate interrogationis respondeatur, quod inutilis sit stipulatio, nisi diversitas responsionis illico placuerit. Duarenus (a) placet, displaceat Cuiacio, (b) Donello, (c) & Zasio. (d) Nos sive diversitas responsionis in (e) qualitate, sive in quantitate, (f) sive in (g) corporibus fuerit, inutilem esse stipulationem cum Duar. (h) & Goedde (i) defendemus, nisi diversitas responsionis illico placuerit. Sitamen de alio corpore non in genero sed in specie interrogetur, de alio responsum (k) adeo nulla est stipulatio ut ne quidem per approbationem diversitas illius convalescat. (l.)

A Ad 1. 1. §. si quis simpliciter h. t. per 1. 1. §. si quis vers. cum adject. h. t. Ratio præterea hujus rei est, quod ex hac disparitate responsionis non solum arguatur tacitus dissensus, sed etiam formæ corruptio inducatur Goedd. cit. l. B in d. 1. 1. §. si quis, qui haec in diversitate qualitatis ad detractionem diei & conditionis non v. ad ejus adjectionem pertinere autumat. Vnde statuit si stipulanti intra Calendas respondeatur Idib. non valere nec ex subsecuto placito convalescere stipulationem & utitur h. arg. Qnod nō solū, ut stipulatio h. casu valeat, requiratur, diversitatē responsionis illico placere sed etiā requiri, ut interrogatio insit quodāmodo responsioni. At puræ stipulationi nō inest conditio, neq; dies diei Sed respondēdū Reddi quidem nullā stipulationē ex Causa quae objicitur, & nullitatē illam purgari per cōplacentiā supervenietē. Militat quoq; ulterius pro cuiacio regula l quod ab initio vitioſū est. D. R. I. At accipimus d. l. cū h. moderamine, nisi vitium sit purgatum Goedde. ad d. l. quod a 6. Deniq; cōfirmat Cuiacij sententiā §. præterea I. Eod. t. quē Bonellus ita exaudiit quā nihil responsū sit. Sed cū ibi regula proponatur, dicimus ulopianū in d.

Si quis vers. si quid, regulam illam exceptione munire
tionem, si diversitas interrogations & responsionis in quantitate conugenit, ut cum plus minusve
promittitur in summa quam interrogatum, licet haec diversitas illico non placuerit. Movetur a.
his potissimum rationibus 1. Definatio illa in d. vers. cum adiicitur in quo nostra & aliorum
sententia fundatur est de eo quod adiicitur, vel detrahitur obligacioni. At cum stipulanti mihi
ha summam aliquam vel quantitatem plus minusve respondeas, neque plus videris respondendo
adiicisse neque detraxisse. Ergo d. y. s. ad quantitatem non spectat. Minorem hoc prosyllogismo
probat: In duabus stipulationibz in vicem disiunctis nec cohaerentibz nuncquam dicti possunt, ubi
alteram adiicit, cum disiunctae non cohaerant, neque unam alieni detrahente, cum prīus una in ali-
tera non fuerit. At in propositione casu diversæ sunt stipulations: Cum tot i. nt stipula-
tiones separatae, quod sunt summæ sive res l. 1. 6. 5. l. 29. 6 1. & 1. quod dicitur 26. h. t. II.
Id solum obligacioni adiicitur, quod obligacionis pars sit & id solum obligacione detrahitur,
quod in obligatione tanquam pars fuit Goedd. c. 4. conclus. 4. n. 57. Atque scilicet dies vel conditio
inevit. stipulations tanquam pars eis l. 1. 6 pen. D. Edendo. In summis autem hoc non est.
III. Si stipulans mihi 10. tu zo respondeas, non tam diversa est responsio, quam nulla quo ad
reliqui 10. Cū nemo possit ad id respondere, de quo nō est interrogato est l. 1. C. m. ur. l. 1. 6 ver-
bis. O. & A. Quod a nullum est, non potest pro adiectio videri, ut diversitatem & sponsioris
inferat. IV. Stipulatio, quæ secundum regulas iuris sit, firma est, nec complacentia, quæ ex pœn-
facto sit, opus habet. Hujusmodi 2. stipulationem ratiōne esse Donellus sic probat: Quod is qui
stipulans 10. 20. respondeat, ut ipsa 10. respondeat, cum in zo bis 10. videntur. V. Pro hac
sententia adducit Z. sig. l. 8. si ex toto d. leg. 1. ubi Pomp. docet, si ex toto fundo legato, ista
sit pars inter alienas, reliquam dantaxat partem debet. VI. Eleganter hanc sententiam pro-
bat L. inter stip. 83. q. si stipulante me vers. diversa causa h. t. ubi de proposita questione ICus-
ta dissensit. Si 10. aut 20. stipulans quis 10. promiserit, recte responsum addit rationem, quod
semper in summis, id quod mino est respondet. videatur. VII. & ultimo probat hanc
sententiam l. 109. h. t. ubi Pomp. ait: si ita stipulatus fuero decem aut 15. dabis 2. decem de-
bet. D. in d. l. 1. 6 si quis. Qui quo ad diversitatem temporis stipulationem adeo
innulem esse contendit, ut ne quidem ex supervenienti complacentia. Fundamentis loco adduc-
at, quod in seconde tempore vires stipulationem Goedd. cit. l. sed procedit illa aig. r. si absen-
tia correctio, responsionis. E. Textus pro me in d. l. 1. 6 si quis vers. cum adiicitur
in quo exceptio ibi proposta statim subiicitur regulæ in p. d. 6 si quis p. c. politæ Goedd. cu. l. E
d. l. 1. 6 si quis stipulans. In quo enumerat exempla regulæ in praeced. q. adductæ. Et confir-
matur haec sententia subsequentibz arg. 1. Quod aximum obligandi non habet, qui de majo-
re vel minore summa interrogatus respondeat: quippe quod de nulla alia quam respondit
summa negotium velit contrahere. I. I. uti nemo videtur jactare suum l. 25. 6 4. Prob. ita
quocq; nemo presumit ut plus promittere quam interrogato est III. Nō minus adiicit vel detrahit
stipulationi dicunt quando pīg minusve summa respondeatur, quam si plus minusve tempore:
Quia non mino summa pars est stipulationis, quam dies vel conditio l. 1. 6 1. & 6 diem D.
Edendo. At adiectione vel detractione dies vel conditionis stipulatio per supervenientem
complacentiam sustinetur. Ergo quoq; hoc casu. IV. Confirmat quoq; eleganter hanc sen-
tentiam 6 præterea D. in util. stipul. ubi iustiorum diversitatem summae & qualitatis diei sc. &
conditionis comparat, & hoc ipso fatus ex d. l. 1. 6. 1. Sed cū adiicit ostendit, idem jus in utraq;
stipulatione esse. V. facit hanc quoq; locus Caij in tit. 9. d. obligat. lib. 2. VI. adducitur l.
si decem 2. locati: ubi si ubi 10. fundum locem, tu existimes quicq; te conduceat, ut il agi
Pomponi responder. VII. Patrocinarur quoq; haec sententia 23. grecæ 6 illud commune
De fidejuss. ubi ulp. responder: si fidejussor in maiorem summat adiubitus fuerit, quam priu-
palis, cum omnino non obligari. Nec recipimus hic Dux. interpretationem, qui ex l. 9. si quis
caut. ju. l. existimat, non esse haec verba, eos omnino non hoc sensu accipienda, quia in propria
specie fidejussor prorsus & penitus non obligatur, sed non omnino hoc est in solidum refutatur:
enim per l. 26. 6 indebuitur conduct. ind. & l. 28. h. t. Deniq; fortissime corroborat hanc senten-
tiam l. si ita stipulato 120. h. t. ubi per ipsius demonstrat Pap. detractionem quantitatis nul-
lam residere stipulationem. Nec impedimento suus Donelli argumenta ante enumerata.
Quod enim ad primum ait, nego minorem, qui non recte probatur pro yllegismo illio: Nam
quod.

quod dicitur: tot esse stipulationes quot sunt res & summae ita demum verum judicator, ubi res vel summae exprimuntur stipulatione. Coeterum si non fuerint distinctae & expressae, una est omnium stipulatio i. scire debemus 29. & ibi Don. h. t. quod dicitur 85. h. t. Eadem declaratio applicabitur arg. 2. Nec enim quicq; solidi decem solidis insunt discrete sed pro indivisiō, quapropter summa stipulationis pro diviso pars eius esse nequit, quod tamen in majore p̄. supponit. Idem judicium erit de tertio arg. Goedd. cit. l. c. 4. conclus. 4. n. 83. Deinde negatur etiam minor. Et si quidem dicitur utile per inutile non vitari l. t. 6. p. h. t. Illud tamen absolute verum non est, sed ita demum, si inutile sit separatum ab utili quod hic non est. Quam quicq; argumenta minor eodem laborat morbo, quo duo precedentia. Nam etiū his decem 20 insint, non tamen insint discrete sed indiscretē. Major autem loquitur de rebus discretis. Quod quinto loco adiucetur ex loco separiorum facile resolvitur. Loquitur enim d. l. g. de legato corpore non quantitate. S. xii & septima arg. mentatio non extra proposita questionis veritate compaia. Loquitur enim de promissione alternativa, & non de ea quae certam summam continet. Rationem diversitatis vide apud Goedd. cit. l. G. 1. 83: 6 si stipulante h. t. Quod tamen de alternativa responsione, quae dubia est, intelligimus procedere, non vero de copulativa, in qua una eorum vitia non videntur & altera vitata d. l. 1. 6 sed G. mihi. c. h. t. ubi Godof. Add. Goedd. cit. l. (h) vejori si nihil sicutum stipulant, tu promittas zedes: sempernia- nas (1) DD. in d. l. 1. 6. Sed si mihi. Ratio est, quia qui non idem respondet, quod interroga- tus est, perinde habetur, ac si nihil respondisset d. h. præterea. c. Deinde in arbitrio promissoris esset, ut ex eius voluntate obligatio statim possit capere quod est contra l. 108. in f. h. t. Neq; obstat l. quae extinsecus h. 1. h. t. Aliud enim est si quis per errorum rem vel personam in obli- gationem deduciat, non uti debet, nominaverit de qua facie d. l. 56. loquitur.

IX.

Diversitatis autem hanc approbationem non novam obliga-
tionem constituere, sed eam que facta est declarare (a) hic cum
Aliatio (b) & Bartolo (c) defendemus, sive verbis, sive certis
alijs infallibilibus signis & argumentis id fiat, (d) quicquid con-
tra disputer Iohannes Faber. (e).

A. Regulariter enim quicquid ita alicui additur vel detrahitur, ut substantiam
rei non alteret, sed extinsecus accedit formae novum actum non efficeret, sed cum qui est decla-
rate l. denunciasse h. quid tamen Ad. Juliadūt. Nec l. impugnat hanc sententiam d. l. 1. 6 cum
adjudicetur ubi in f. utp. ait, unicū enim alia stipulatio contracta videbitur. Non enim hoc vulg.
Vip. aliam novam & propriam prima re & numero distinctionem obligationem ex hac correctio-
ne efficiet, sed quasi novam arg. l. 1. 6 adeo De pactis. Et hanc improprietatem denotat verbū
videbitur. Nec l. refutat quod ex l. ius a. civile D. i. st. & iure inferius, si jus
gentium in aliquo mutetur & corrigatur per ius civile, delinere ius Gentium
esse & fieri ius. Civile. Presupponit enim in d. l. ius a. Civile ius Gentium ius
Civili corrigi, quod de proposita questione negamus. B. ad d. l. 1. 6 si quis simili-
cuerit. C. ad d. l. 1. 6 si quis. D. Piacere eam necessario verbi non desiderat us
priet ex l. 1. 2. 3. & 7. 6 quod fere D. Pacis. Necq; deinde contraria sententia textibus & rati-
onibus valet. E. ad c. præterea c. l. inut. utp. quae pro sua sententia adducit Regulam
procedicam, quod surrogatum sapientiam eius, in cuius locum surrogatur. Sed cum in his
jusmodi regulis procedicis magnus sit lapsus, dico eam hoc loco non habere autoritatem ex his
rationibus in contrarium.

X.

Quin & continuus debet esse actus stipulantis & promit-
tentis, ita ne longius intervallū, & actus extraneus intercedat.

Dd 3.

(a) In-

(a) Intervallū a. hoc longū quomodo demetiri debeat, nō inter in-
terpretes constat. Bartolus (b) & Iason (c) hoc intervallum dicē
spatio circumscribunt. (d) Contra Castrensis, (e) & Alciatus (f)
cum Bernardo VValthero (g) hoc spatio non contenti, longius stipu-
latoibus largiuntur, modo nullus actus extrancus interveniat.
Priorem Bartoli & Iasonis opinionem ut veriorem tuebimur. (h.)

A. I. i. 6 . qui p̄sens. h.t.l. 5, 6 . stipulatio l. continuo 13. h.t. 1. 527. O. & A.
Nec mutat quod contrarium in 1.2. & 1. si cum fundum D. pactis inventatur, ubi in pacto quis
ex post facto & inter absences consentire potest. Resp. ut pactum una concepitio continuo
sit, de pacti forma non est, de stipulationis vero forma hoc esse supra ex d.l. i. 6 . 1. demonstra-
ui. B. in d.l. i. 6 . 1. h.t. C. in d.l. j. D. Et movenit his potissimum
argum. Primo per textum l. continuo h.t. argum. a contr. sensu ubi Venuleius ideo negat va-
kere stipulationem, tamē ille eadem die responsum esset, quia transiisset ad alia negotia. Ergo si
ad aliud negotium alie eorum non transiisset, valueret. I. per 1. si ex duobus De
Duobus reis stipul. ex qua similiter arg. ex contrario sensu ducto colligunt, quod si neuter ad ali-
ud negotium diverterit. Et eadem die responsio data sit, censeri in continentia securam. II.
per 1. in operis D. Locati l. 6. D. excus. tur. ex quo textu colligitur duos actus eadem die facios
simul factos videri, & unum altero non esse priorem vel posteriorum. IV. Quod ex
longo temporis intervallo presumatur actus extraneus l. quod att lex in fine. Ad l. l. l. D. Adult.
E. In d.l. j. 6 . 1. h.t. 1. per d.l. si ex duobus. F. ad d.l. j. 6 . 1. n. 17. & lib. j. paradox.
e. 3. per 1. si quis 16. 6 . 1. vers. alia iuris hora D. vulg. & pupill. substit. ubi docetur, si pater si-
bi prius faciat testamentum, deinde alia hora ejusdem die faciat pupillares tabulas, non censi-
tas tabulas in continentia eodemq; actu continuo factas. H. per 1. quotiens 29. solut. ubi ex in-
tervallo illud factum dicitur quod ex interposito tempore factum est, si to autem mane inter-
rogem, tu vespere respondeas, tempus sane interponitur. III. per 1. duos 6. in fin. D. Duob.
reis. Vbi ICtus removet dubium de fidejussore inter duorum reorum responsiones accep. o.,
de quo pronuncias ICtus modicum hoc intervallum non nocere. Inepit autem esset ICtus du-
bitationis remitto, si certum existimat, nec diem longum spactum esse. G. 2. miscell.
a. 1. pcr 1. si mulier. C. Ad SCtum. vell. H. per fundamenta supra ad litteram B. & C.
relata. Nec quicquam obstat ex Castrense allatum. Nam ut ad 1. si ex duobus responde-
am, non esse eam legi mentem, quam ei Castrensis affingit eleganter Goedd. e. 3. conclus. 2. de-
clar. 1. ostendit. Neq; secundo Alciati argumenta quicquam negotij facessunt. Quod evim ad l.
j. 6. Pupill. substit. attinet pater ab actu testandi dimisissi testibus atq; sic actum testan-
ti communare noluit. Quod si continuasset eadem die continuo actus factus videri posset.
Quod ad alium attinet ex l. 29. Sol. matr. deductum, non de eo agit, quod ea die fit, aut fieri
debet, sed de negotio dotis & nupcialium ab soluto ex post facto Goedd. cui. I. Tertium ideo
non obstat, quia ICtus non ut dubium proponit & decidit, quod de fidejussore inserit, sed exem-
pli urit ad declarandum id quod proposuerat. Neq; vero necesse est, lingua ICtiorum ver-
ba esse de re maxime dubia, cum ut plurima proponant certa, ut per ea aut dubia deciderint, aut
decisa declarant.

XI.

Porro quia cum omni nominato & innominato contractus
hoc stipulatio commune habeat, ut non aliter quam ex consensu fi-
at, (a) utiq; si erratum fuerit aut dissenserint contrahentes in
causa contrahendi, hoc est, in ipso contractus specie (b) vel in cor-
pore

pore stipulationi in subjecto, (c) nihil actum intelligitur. Si tamen de corpore convenerit certo, licet in corporis materia erratum, vel dissensum fuerit, velut si id quod aurum putabam cum a se esset, vel argentum, cum stagnum esset stipulatus a te fuero, vires habebit stipulatio. (d.)

A 6 si de alia. l. inquit. stipul. l. j. § . 1. 1. 7. quod fere D. Pactis l. 28. h. t. Non movet in contrarium: si empro venditio, locatio conductio, societas mandatum consensu fieri dicuntur. t. t. l. de obligat. ex consensu l. 2. O. & A. unq; non stipulatio. Cum inclusio unus alterius sit exclusio vulg. reguli pueris. Licet enim empro venditio, locatio conductio, societas mandatum. ~~est~~ ^{et} ~~egō~~ ^{χώρα} consensu fieri dicantur, non tamen propriea lequivit, stipulationem consensu non fieri: cum posito uno non statim excludatur alterum. Nec hoc loco inclusio unus alterius est exclusio extantibus iexitbus in contrarium d. sc. § . si de alia. B 1. 18. D. Rebus cred. l. 9. cont. empt. l. 7. § quod fere. De Paci, in omnibus 55. & 1. 57. O. & A. Iul. Pac. cent. 3. quest. 59. sed huic assertioni multa adversantur 1. L. 36. acquis. ter. dom. sed Resp. Aliam esse questionem utrum error vel dissensus in causa tradendi. sive in genere contractus. Impeditat ipsius contrahendi negotium: Alia vero an eiusmodi error impeditat dominij translati nem. De priore questione praesens nostra est disputatio. De posteriori lut. in d. 1. 36. Cum igitur causa dominij ab ipso dominio discaret, & separatum reparata sit illatio, lequivit proprius diversitas casuum non pugnare inter se d. 1. 18. D. Rebus cred. & d. 1. 36. De acquis. ter. dom. 1. 1. re- pugnat l. 5. De Neg. gest. ubi 1. Cras responderet, si cum patrem a te mihi mandatum, negotia ges- si, cum mandatura mihi non sit, nasci nullus omnia neg. gest. actionem. Zalios glossum secundum pu- gat aliud esse in vero, aliud in q. contractu lason inter dissensum & errorem distinguit. Ego in hac opinione multitudine respondere malo non esse errorum aut dissensum in d. 1. 5. presupponendum, cum negotium gerere volunt & gessierit. C d. 1. 83. & 1. continuus § . 1. h. t. 1. 57. D. O. & A. Nec adversatur hic. 1. Quod iudicio non minus quam stipulatione contrahitur l. 5. § . idem scribit de Peculio. Atque si stichum petens de alto sensero quam de quo reus iudicetur, etiam nihilominus subficit l. 83. § . 1. b. t. & 1. 66. l. solemus jud. Alia enim est ratio stipulatio, quae ex iurisq; consensu valet, & alia iudicii, quod in iurum redditur, d. 1. 83. § . 1. Non mirum igitur si toiceretur dissensus auctoris ac ret. circa rem petitam, cum ratio diversitatis probatissima ad- duxit sit Goed. l. cit. l. c. 3. concil. 3. Nec 1. 1. adversatur, quod in l. que inextrinsecus 65. § . 1. & 1. 1. 36. h. t. respondet. Si sub una significatione diversis nominibus res appelleantur, non insinuantur obligationem; si alter alterio, verbo uocatur. Hoc enim verum est, quando de corpore convenit, & quantum in nomine vel accidenti aliquo erretur, aut discentiatur. III. Nos obstat s. si in em- tione 34. contrah. empt. Non ibi in ipso contractu dissensus, aut error nominalis intervenerat, sed ex post facto enciserat, cum stichus erat praestans. De quo casu in precedenti questione non agimus, sed de errore & dissensu qui in ipso contractu intervenerit. In quam sententiam Alciatus in d. 1. continuus & Cujae, in d. 83. h. t. inclinat. D 1. 22. h. t. l. 1. y. s. si quis ca- men De Pign. act. Don. ad d. 1. 22. Sed scrupulum faciunt pleraq;. Atq; primo videvit nobis re- fragari haec ratiocinatio: Cuius est natura & conditionis distractus eius etiam est contractus cum unumq; aodq; non alto modo tollatur, quam quo colligatum l. nihil D. R. l. 1. 50. solut. Atqui generatius obtinuit, si cum autem ibi promissum. ex solvere ignorantii non quazam, sed error impedimento sit solutioni l. 50. solut. sed Respondet. Regulam que majoris locum obirent, non de solutione, que est ejus, quod debetur præstatio, sed de nexus contracti destructione per con- trarium conventionem loqui, ut patet ex l. ab empt. D. Pactis. l. 3. & 2. C. Quando liceat ab empt. reced. l. 1. Refragatur haec sententia, quod in l. 9. § . inde queritur cu ll. seqq. De contrah. empt. re- sponsa est: Licet in empt. venditio de corpore convenerit, si tamen erratum fuerit in ipsa corporis illo- tius οὐσία, nihil actum intelligi. Per οὐσίαν vlp. ibidē substantia intelligere, denotant exempla in d. 1. 9. subiecta. Sed hoc argum. ex emptionis venditionis & stipulationis diversa natura, fine & usu diluemus. Aliud enim est in emptione venditione, aliud in stipulatione, la reddenda autem ratione dixerimus, cum aliud in empt. aliud in stipul.

obtineat D.D. varlant. Glossa cum Duarenio hanc reddit, quod emptio venditio sit contradic
bonæfidel stipulatio stricti juris. Sed rationem non reddit cur in bonæf. contracti, hoc si ree
ptum, & non in strictis. Imo contra hinc glossæ & Duxr. opinionem Doneillus & Cuiac. sunt
existimantes idem esse in pignore quod in emptione l. 1. in f. D. Pign. act. Et pignus sit contra
dictus bonæf. §. actione l. act. Veriorem haec reddit Goeddaeus d.c.3. conclus. q.n. 28.

XII.

Sicut alteri nemo stipulari potest, nisi pœnam stipuletur,
(a) ita inutiliter quis promittit, alium daturum aut facturum, (b)
nisi promiserit, se effecturum, ut aliis daret, (c) aut face
ret.

A 1. 3. inter C. inutil. stip. l. 3 §. § alteri 1 7. D V.O. §. alteri I. inutil. stip.
Adhoc enim iuuentæ sunt stipulationes, ut quisq; sibi acquirat, quod sua in
terest. Ut autem alij detur, nihil mihi interest. Nec infringit hanc positionem
I. §. 3. 4. & 5. Per quas personas cuiq; acquir. ubi traditur per servos &
filios familiæ nobis acquiri. Etenim d. §. 3. 4. & 5. non de obligationis sed
possessionis aut dominij acquisitione loquuntur. Neq; præterea servi aut filii
fam. nobis ut planè extraneis personis acquirunt, cum servus & dominus, fili
us & pater reputentur pro una persona §. 4 H. inutil. stipul. II. Non obstat
1. 2. 3. & 5. 3. solut, quæ volunt licere pro alio solvere, cumq; invitum & igno
rantem liberare. Alia enim est causa obligationis, alia liberationis. B
§. si quis alium 3. I. inutil. stipul. l. inter § 3. in p. V. O. Cuiac. in l. 3 §. &
5. 0. De V. O. & lib. 1 2. obs. c. 3. 6. Non adversatur 1. l. 1 1. §. qui a. habere
De act. empti ubi is qui in emptione venditione promittit per se vernientesq;
a se personas non fieri, quo minus emptori rem emptam habere liceat ex hu
jusmodi promissione, quæ de facto alterius est, obligatur. Idem habetur in l.
7. si servitus vendic. Quod enim dicimus, factum alienum promitti non
posse, id de prorsus alieno facto, quod nihil à nobis habeat principij, intelligi
mus. Ex quo patet, non obstat leges allegatas, quæ de facto successorum, he
redum sc. loquuntur. Heres autem vel successor cum sit una persona cum
defuncto, sequitur promissorem hoc casu factum prorsus alienū non promi
ssisse. III. Non obstat l. 1 4. §. 2. de constit. pec. ubi is qui certam personam
pro se fidejussuram constituit, obligatur. Non enim promisit alienum factum,
sed suum, cum se curaturum promiserit, ut aliis pro se fidejuberet, glossa in
d.l. 1 4. §. 2. IV. Non obstat l. si commissa l 3. & l. si procurator l §.
Rem ratam haberi ubi procurator, cavendo rem dominum ratam habiturum
factum alienū, domini scilicet promittit. Non enim ita obligatur, ut teneatur
præstare rati habitionem, sed actor ad interest agit, quod disertè & aperte in
d.l. 1 3. & l. 1 8. Icti Paulus & Pomponius referunt. Præterea hoc faciū
non plane alienum est, sed adhæret quodammodo facto procuratoris, aut cau
ſa, quam is agit (C) §. si quis alium vers. quod si effecturum l. inutil. stipul.
Rob. Marant. disp. 7. Francisc. Vivius in recept. sent. verbo promittens Covar.
ad c. quamvis de Pact. in 6.

Disp. XVI.

1a (Tol. + fehler
miss. 3 (unvollst. ms 3>(27 Bl.)

8a (Tol. Bl. fort)

46 a - K ohne T. Reduk.

Opo. waž. 87 m
✓

